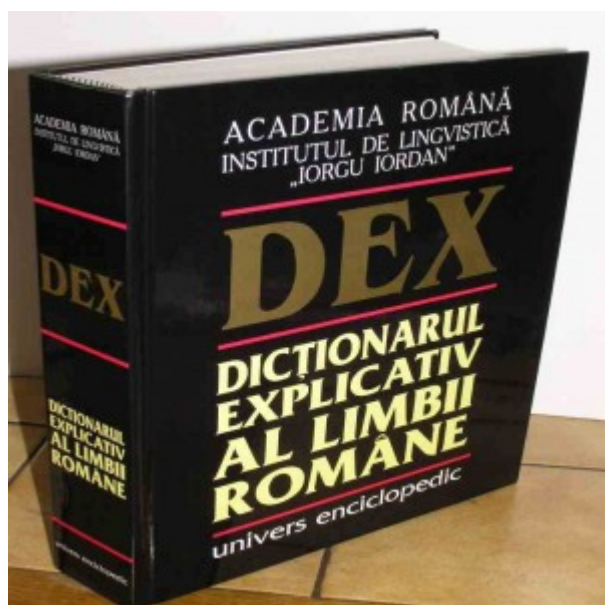

Limba noastră-i o comoara..Un sirag de...

Vorbea cineva la TV deunazi despre componenta unui grup de persoane din punct de vedere al cetăteniei și al naționalității; mi-a atras atenția faptul că respectiva comentatoare a folosit o dată termenul de cetățenie pentru a desemna...cetățenia unei persoane, evident; apoi, în cuprinsul aceluiași comentariu, o frază mai încolo, a utilizat termenul de naționalitate pentru a desemna de asemenea cetățenia; mi-am amintit atunci că mai observasem și în alte date cum cuvântul naționalitate este folosit pentru desemnarea cetăteniei, iar pentru naționalitate, așa cum o știam eu definită și din școală și din media, se utilizează mai nou termenul de ...etnicitate.

Constatăm că această deplasare a sensurilor unor cuvinte pe care le avem în limba română de ceva vreme, mai ales că și neologisme, spre sensul pe care aceste cuvinte îl au în alte limbi, de mare circulație și mă refer aici în primul rând la limba engleză, sens uneori diferit de acela pentru care limba noastră le-a utilizat în mod tradițional, această deplasare are loc din mai multe cauze.

Una ar fi aceea ca sunt numerosi cei care, ori pentru ca au urmat studiile in universitati din alte tari, ori citesc si eventual vorbesc mai mult in alta limba, ori pur si simplu sunt snobi (sau cosmopoliti, cum se mai zicea cu ani in urma), oricum ar fi, toti cei mentionati au o "calitate" comuna: aceea ca au ajuns sa se exprime mai bine in engleza (sau, unora, doar le place sa creada), de exemplu, decat in limba lor materna (apropos, asta din urma se cheama mai nou limba nativa)...

Alta explicatie, ceva mai pretioasa, consta in lexicul utilizat de unele institutii supra-statale, cum este UE de exemplu si impun o terminologie oarecum standardizata pe care insa orice tara membra dotata cu ceva demnitate o traduce in limba proprie...mai natural sau mai prolix, cum se intampla in cazul nostru destul de frecvent; de exemplu termenul de concept care nu este tradus prin notiune, asa cum ar fi normal, ci ramane exprimat ca atare, desi in romana are un cu totul alt sens (sau avea...).

As vrea sa fiu bine inteles: nu pledez pentru o limba "neaosa" si caraghioasa, cum ar fi deja clasica expresie "izbaviti de talanguta" in loc de "salvati de clopotel", repet, me refer mai ales la neologisme care au fost asimilate de limba romana acum 100-150 de ani si care erau pana de curand (si din fericire mai sunt inca, de cine se respecta si respecta, mai ales, limba parintilor sai) folosite cu un sens bine determinat si precizat ca atare in dictionarele...oficiale – de parca ar mai exista si altele.

Ca sa fie si mai limpede la ce ma refer, sa mai luam niste exemple: "populatie" in loc de ...cetateni sau popor; "barbat" in loc de om, persoana, individ; "secta" in loc de cult religios (s-a mai auzit si "denominatie"); "rata" in loc de cota, cantitate, masura; "agrement" in loc de intelegere; "focusare" in loc de concentrare; "trend" versus moda, tendinta; deja clasicul "job", ca slujba sau serviciu suna prea...perimat.

Lipsa de fantezie, ori comoditate, snobism, incultura...sau ce altceva intervine in acest mecanism care continua sa produca barbarisme de genul mentionat? si au inceput sa patrunda si in DEX; pacat de limba noastra, atata de expresiva, bogata si ...inchezata, coerenta; un exercitiu interesant ar fi acela de a elimina dintr-un text, de exemplu (literar, nu tehnic sau de specialitate) toate "neologismele" intrate in limba inainte de anul 1800, de exemplu toate grecismele, turcismele, slavonismele de uz bisericesc si de cancelarie si, din lexicul ardelenesc, toate uncurismele si nemtismele, sa le zic asa – si sa le inlocuim cu sinonimele lor care in DEX figureaza cu origine latina, albaneza, slava (in trecut zis, gogomania cum ca in romana ar fi vreo 16-20% cuvinte de origine slava se "datoreaza" unei scoli bolsevice de prin anii '50 si mai ales faptului ca limbile trace apartineu mai marelui subgrup indo-european al limbilor balto-slave) si mai ales...cu etimologie necunoscuta. Cred ca ar rezulta ceva foarte interesant...poate limba romana de acum 1500 si ceva de ani; sau ar ramane limba geto-daca; sau, mai simplu, valaha. Probabil ca ar suna cam ca limba vorbita (inca) in satele din Carpati si de la poalele acestora, din obcinele Bucovinei si pana la Drobeta (excluzand bineinteles oaspetii care au uitat sa se mai intoarca acasa, gen hutuli, secui, croati carasoveni si altii) – asta pana nu mor cei batrani, ca tinerii s-au cam mutat in Italia si Iberia...

Si mai interesant este ca dupa cele mai recente cercetari, ADN-ul uman raspunde la reguli similare celor de sintaxa si morfologie, de gramatica in general; si cum gramatica este o stiinta formala, ca si logica, nu e bine s-o faci salata bulgareasca, sa zicem asa...Nu de alta, dar evanghelistul Ioan ne zice ca "La inceput a fost Cuvantul si Cuvantul era la Dumnezeu si Dumnezeu era Cuvantul", asa ca dupa cateva mii de ani unii au descoperit NLP sau tehnica afirmatiilor...ca altminteri binecuvantarile, ca si blestemele, le practica babele – si nu numai – inca din negura vremurilor; nu mai departe decat salutul "ziua buna", care nu este altceva decat

o programare energo-informationala aplicata asupra celuilalt;
pe scurt, o binecuvantare!

Interesant de remarcat ca civilizatia hindusa a codificat mai intai limba sanscrita, opera a celebrului gramatic Panini si abia ulterior a purces la elaborarea unei stiinte gen logica (in Grecia antica s-a intamplat taman pe dos: Aristotel a produs logica, dupa care s-au cristalizat gramaticile unora sau altora dintre limbile europene; oricum Aristotel a beneficiat de vehiculului unei limbi complexe si expresive, ca vechea greca; ca stai si te intrebi cum de vorbeau corect, desi nu aveau habar de gramatica; o fi din ADN)...chiar pe la noi mai putetm inca intalni tarani batrani, care nu au umblat pe la scoala mai mult de 2-3 ani (daca), dar care vorbesc o limba romana impecabila care, dupa cum suna, nu pare deprinsa de la "difuzor".

Revenind la ale noastre, ar fi nostim de "vazut" asa, ca pe un film, cam ce se afla inaintu si mai ales cum functioneaza mintea unuia care practica, involutar desigur, la inceput pomenita barbarizare a limbii. Nu de alta, dar acum ceva vreme prin SUA s-au facut niste studii care concluzionau precum ca tinerii americani bilingvi se integreaza mai greu la scoala si obtin rezultate sensibil mai slabe decat cei care vorbesc o singura limba acasa, in familie; si asta unii care le vorbesc corect pe amandoua! dar care sunt cam "suspendati" intre doua culturi...cum or fi tinerii nostri corporatisti, sa zicem – nu toti, evident – care trebuie sa se "focuseze" din greu pe un "target" ca sa se poata califica si ei la vreun "incentive"; acum, c-o fi salata bugareasca, c-o fi doar o cinstita varza murata...ceva tot e!